

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Warszawa, 29 kwietnia 2024 r.
Znak sprawy: DNI.gw.058.1.2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Dotyczy: interpelacji nr 2333

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 2333 z dnia 28 marca 2024 r., Postów na Sejm RP, Pana Dariusza Mateckiego oraz Pana Norberta Jakuba Kaczmarczyka, w sprawie czystej i taniej wody do produkcji rolnej, przedstawiam poniższe informacje.

Należy podkreślić, że pomimo tego, że dział gospodarka wodna jest w kompetencji Ministra Infrastruktury, to gospodarowanie wodą, z uwagi na dużą złożoność zagadnienia wymaga kompleksowego podejścia i zaangażowania wszystkich możliwych podmiotów we wdrażaniu działań wpływających na zasoby wody. Kluczowe znaczenie dla dbałości o odnawianie zasobów wodnych, ich jakość i dostępność (nie tylko dla sektora rolniczego) ma zatrzymywanie, retencjonowanie i spowalnianie odpływu wody z terenu zlewni. Lokalne działania z zakresu małej retencji pozwalają gromadzić wodę i zatrzymać lub spowolnić powierzchniowy spływ wód, dlatego też Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, mając na uwadze narastający problem suszy oraz niedoborów wody na obszarze kraju, podejmuje działania mające na celu poprawę gospodarowania wodą na obszarach wiejskich. Podejmowane działania mają charakter ciągły i są realizowane w dłuższej perspektywie czasowej.

W ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW) wydłużonego o tzw. okres przejściowy na lata 2021-2022 (operacje mogą być realizowane do 2025 r.) i Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata

2023-2027 (PS dla WPR) realizowane są inwestycje dotyczące szeroko pojętej gospodarki wodnej.

W PROW 2014-2020 realizowano operacje z zakresu gospodarki wodnej, m.in. w ramach typu operacji „Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej”, „Modernizacja gospodarstw rolnych” (dofinansowanie inwestycji w obszarze nawodnienia w gospodarstwie rolnym), „Gospodarka wodno-ściekowa”.

W ramach instrumentu „Zarządzanie zasobami wodnymi” możliwe jest finansowanie inwestycji związanych ze zwiększaniem możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałającym powodzi i suszy w zlewniach rolniczych. Celem operacji jest zatrzymywanie lub spowalnianie spływu wód w obrębie zlewni rolniczych przy jednoczesnym zachowaniu różnorodności biologicznej i przywracaniu funkcji obszarom mokradłowym. Realizowane zadania obejmują inwestycje służące poprawie bilansu wodnego w zlewni rzecznej i zwiększeniu dostępności wody opadowej dla rolnictwa. Wsparcie finansowe skierowane jest do dwóch grup beneficjentów. Pierwszą stanowi Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (PGW WP), drugą – gminy. Gminy mogą otrzymać wsparcie na budowę lub przebudowę otwartych zbiorników retencyjnych służących do gromadzenia wód opadowych, roztopowych, wód gruntowych lub wód płynących, natomiast PGW WP – na budowę, przebudowę lub remont urządzeń wodnych lub budowli hydrotechnicznych na ciekach wodnych. Maksymalna kwota dofinansowania w przypadku gmin wynosi 500 tys. zł na operację, natomiast PGW WP może wnioskować o kwotę 10 mln zł na operację. Pomoc przyznawana jest w formie refundacji do 100 % kosztów kwalifikowalnych poniesionych na realizację inwestycji związanych ze zwiększaniem możliwości retencyjnych, przeciwdziałającym powodzi lub suszy w zlewniach rolniczych.

Limit środków na Zarządzanie zasobami wodnymi wynosi ok. 510 mln zł. W ramach przeprowadzonych naborów wniosków, złożono łącznie 378 wniosków o przyznanie pomocy na kwotę ok 305 mln zł.

Plan Strategiczny WPR na lata 2023-2027

W ramach interwencji „Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu” przewidziano możliwość wsparcia inwestycji mających na celu ograniczenie presji rolnictwa na środowisko naturalne, w tym m.in. ograniczenie zużycia środków ochrony roślin lub nawozów, ograniczenie emisji zanieczyszczeń, zwiększenie bioróżnorodności gleby, poprawę gospodarowania wodą oraz adaptację do zmian klimatu.

O dofinansowanie będzie mógł się ubiegać rolnik lub grupa rolników na inwestycje dotyczące:

- magazynowania wody opadowej w gospodarstwach rolnych tj. zakupu zamkniętych zbiorników na deszczówkę oraz instalacji do pozyskiwania i zagospodarowania wody deszczowej,
- instalacji do powtórnego obiegu wody lub oszczędnego gospodarowania wodą.

Maksymalna wysokość pomocy na jednego beneficjenta i na jedno gospodarstwo w okresie realizacji PS WPR wynosi 200 tys. zł.

Limit środków na ten instrument wsparcia w PS WPR wynosi ok. 970 mln zł.

Poziom dofinansowania wynosi:

- do 80% kosztów kwalifikowalnych operacji (grupa rolników tzn. co najmniej trzech rolników),
- do 65% kosztów kwalifikowalnych (rolnik).

Zgodnie z opracowanym przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa harmonogramem naborów wniosków o przyznanie pomocy, pierwszy nabór wniosków na tę interwencję jest zaplanowany w terminie 10 października-10 listopada 2024 r.

Również w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 zaprojektowano płatności dla rolników wspierające działania służące retencji wody na obszarach wiejskich. Są to ekoschematy, działania rolno-środowiskowo-klimatyczne oraz leśne i zadrzewieniowe.

Ekoschemat - Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych

Celem tego ekoschematu jest promowanie retencjonowania wody, które poprawia gospodarkę wodną, a także ogranicza emisję dwutlenku węgla do atmosfery (poprzez ograniczenie rozkładu materii organicznej). Warunkiem uzyskania płatności jest wystąpienie na trwałym użytku zielonym zalania lub podtopienia, przy czym zalanie lub podtopienie występuje, gdy stan wysycenia profilu glebowego wodą utrzymuje się (i) na poziomie przynajmniej 80%, (ii) przez co najmniej 12 następujących po sobie dni między 1 maja a 30 września roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie płatności. Informacje potwierdzające wystąpienie zalania lub podtopienia będą do ARiMR przekazywane przez IUNG.

Płatność w ramach tego ekoschematu dotyczy TUZ objętych równolegle wsparciem ekologicznym lub w ramach praktyki Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt (w ramach płatności do rolnictwa węglowego i zarządzania składnikami odżywczymi), lub rolno-środowiskowo-klimatycznym związanym z zachowaniem niektórych cennych siedlisk przyrodniczych (z wyłączeniem wariantu Murawy) i siedlisk zagrożonych gatunków ptaków poza obszarami Natura 2000 lub na obszarach Natura 2000 lub rolno-środowiskowo-klimatycznym w ramach interwencji ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000.

Płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne

Od 2023 r. jest możliwość przyznawania dodatkowej „płatności retencyjnej” do obszarów przyrodniczych niebędących użytkami rolnymi w przypadku ich zalania lub podtopienia w ramach PS WPR 2023-2027 oraz w ramach wieloletnich zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych ukierunkowanych na cenne siedliska PROW 2014-2020. Informacja o wystąpieniu podtopienia lub zalania będzie oparta na monitoringu satelitarnym.

Ważną rolę w utrzymaniu właściwej retencji wody na terenach rolniczych spełnia ekstensywne użytkowanie rolnicze trwałych użytków zielonych (TUZ) i obszarów przyrodniczych (niebędących użytkami rolnymi), co jest realizowane w PS WPR 2023-2027 poprzez wdrażanie w szczególności trzech interwencji ukierunkowanych na ochronę łąk i pastwisk, w tym cennych siedlisk tj.:

- Interwencja 1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000,
- Interwencja 2. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000,
- Interwencja 3. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000.

Celem ww. interwencji jest utrzymanie, zapobieganie pogarszaniu się lub przywrócenie na obszarach Natura 2000 i poza obszarami Natura 2000 właściwego stanu ochrony w tym:

- cennych siedlisk hydrogenicznych tj. zależnych od wody np. zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych, zalewowych łąk selernicowych i słonorośli, półnaturalnych łąk wilgotnych i świeżych oraz torfowisk),

- siedlisk lęgowych ptaków (tj. rycyka, kszczyka, krwawodzioba, czajki, dubelta, kulika wielkiego, wodniczki oraz derkacza).

Działania leśne i zadrzewieniowe

Od 2023 r. w ramach PS WPR 2023-2027 rolnicy mają możliwość ubiegania się o wsparcie w ramach szerokiej oferty interwencji leśnych i zadrzewieniowych, tj.: Zalesianie gruntów rolnych, Tworzenie zadrzewień śródpolnych, Zakładanie systemów rolno-leśnych, Premie z tytułu zalesień i zadrzewień oraz systemów rolno-leśnych (oraz zobowiązania zalesieniowe z PROW 2004-2006, PROW 2007-2013, PROW 2014-2020).

- wsparcie na zalesienia

Już od 2004 r. w ramach kolejnych PROW wdrażane są działania zalesieniowe w ramach których zalesiono dotychczas ok. 80 tys. ha gruntów rolnych niskich klas bonitacji lub wyłączonych z produkcji rolnej. Aby zalesienia w większym stopniu spełniały funkcje wodochronne premiowane do zalesienia są grunty na stokach powyżej 12 stopni oraz przylegające do śródlądowych wód powierzchniowych.

- wsparcie na zadrzewienia śródpolne

Uwzględniając korzystny wpływ zadrzewień na poprawę gospodarki wodnej już w 2022 r., tj. w okresie przejściowym PROW 2014-2020, uruchomiona została nowa forma wsparcia dotycząca tworzenia zadrzewień śródpolnych. Działanie kontynuowane jest w ramach PS WPR 2023-2027. Dodatkowym wsparciem jest również możliwość ubiegania się o płatność na utrzymanie zadrzewień, utworzonych zarówno w ramach PROW 2014-2020, jak i PS WPR 2023-2027.

- wsparcie na zakładanie systemów rolno-leśnych

Od 2023 r. w ramach PS WPR 2023-2027, oprócz kontynuacji działań leśnych i zadrzewieniowych uruchomione zostało wsparcie na zakładanie systemów rolno-leśnych, a także na ich utrzymanie. Systemy rolno-leśne to sposób użytkowania gruntu rolnego, na którym drzewa lub krzewy są zintegrowane z uprawą rolną na tym samym obszarze, stabilizując warunki wodne zarówno w okresie suszy, jak i w okresach nadmiaru wody.

Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności

W ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności planowana jest do realizacji inwestycja B 3.3.1.pn.: „Inwestycje w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich”, której celem jest wsparcie działań na obszarach wiejskich w zakresie poprawy gospodarowania wodą oraz efektywności wykorzystania jej zasobów. W ramach inwestycji finansowane będą głównie prace związane z budową, przebudową, odbudową, rozbudową urządzeń melioracji wodnych oraz urządzeń wodnych, w szczególności ograniczających odpływ wody, z uwzględnieniem jej retencjonowania dla przeciwdziałania skutkom suszy.

Z wyrazami szacunku

z. up. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Jacek Czerniak

Sekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów